

Arturs Priedītis

MULTIKULTURĀLISMA BŪTĪBA

Informācija saprātīgajiem

...Liekas, ir pienācis laiks sniegt zināmu paskaidrojumu. 2010.-2011.g., kad īpaši dedzīgi tika vajāts multikulturālisms, konstruktīvi paskaidrojumi varēja izskatīties kā aizstāvēšanās un taisnošanās, kas vienmēr ir infantīlisma izpausme. Multikulturālismam ar infantīlismu nevar būt nekā kopēja.

Katrs dzīves veids sasaucās ar noteiktu cilvēka tipu; respektīvi, katru dzīves veidu realizē noteikts cilvēciskais tips. Nevar būt tā, ka katra puse – dzīves veids un cilvēciskais tips – eksistē atsevišķi: dzīves veids - atsevišķi, cilvēciskais tips – atsevišķi. Abas puses ir koleratīvi vienotas – atbilst viena otrai. Starp abām pusēm pastāv adekvātas attiecības. Cilvēks ir adekvāts dzīves veidam. Cilvēkam piemīt adekvāta garīgā struktūra.

Multikulturālisms kā mentālā parādība arī ir adekvāta izpausme noteiktam cilvēciskajam tipam un noteiktai dzīves realitātei – polietniskai un multikulturālai sabiedrībai.

Indivīdu kritiskā masa, kura izprot multikulturālismu kā jaunu mentālo paradigmu/domāšanas veidu, jau ir pietiekami liela Rietumu civilizācijā. Taču tā nav tik liela, lai pretotos un nepieļautu multikulturālisma izmantošanu etnopolitiskajās manipulācijās. Tātad - lai novērstu praksi domāt vienu, rakstīt otru, runāt trešo un darīt ceturto. Tātad – lai novērstu šizofrēniju etnopolitikā. Šodienas etnopolitiķi vēl nespēj aptvert, ka līdzāsadzīvošanas paradigmu vajadzēs institucionalizēt, jo nav un nebūs citas izejas.

Cilvēku garīgi morālā mobilizācija vēsturiski ir nepārtraukti mainījusies. Tā ir progresējusi, radot arvien tolerantāku attieksmi pret svešajiem, citiem, otru cilvēku. Morālā mobilizācija no pašaudzināšanas un pašdisciplīnas viedokļa ir bijusi ļoti liela. Cilvēki savā laikā nepazīna ne to, ko mēs tagad saucam par darba ētiku un bioētiku, ne to, ko šodien modīgi dēvējam par korporatīvo sociālo atbildību. Arī vārds „multikulturālisms” ir ļoti jauns vārds.

Rietumu civilizācijā īpaši kopš Reformācijas laikmeta reliģiskajā ideoloģijā sāka apzināti un speciāli „strādāt” ar indivīdu. Reformācijas laikmetā sākās baznīcas pedagoģiskā kampaņa, kas nevarēja neietekmēt morāli tikumisko līmeni cilvēku komunikācijā. Reformācijas laikmetā radušās un nostiprinātās baznīcas humanitāri antropoloģiskās ambīcijas saglabājās arī mūsdienās.

Multikulturālisms ir transdisciplināra koncepcija, kas kļūva iespējama tikai noteiktā sociālajā un antropoloģiskajā kontekstā, kad zinātnē ir jau radīts samērā plašs starpdisciplinārais konceptuālais arsenāls, par kuru ir diezgan labi informēta sabiedrības izglītotākā daļa.

Multikulturālisms vispirms un galvenokārt ir jauns domāšanas veids, sociālā un kulturoloģiskā konteksta jauna izpratne. Multikulturālisms ir jaunās realitātes izpratne, kad kultūras videi ir trīs plūsmas: 1) etnopartikulārā, 2) nacionālā un 3) globālā.

Multikulturālismā atspoguļojās sabiedrības/cilvēces pašsaglabāšanās instinkts, respektīvi, vēlēšanās izdzīvot izteikti polietniskos apstākļos, kad katrs etnoss fanātiski tiecas nosargāt savu identitāti un tas apgrūtina etnisko līdzāspastāvēšanu, bremsē solidaritātes principa realizāciju etniski iekšējās un starpetniskajās attiecībās. Mūsdienās vairs nav iespējami senie paņēmieni vērsties pret ļaunajiem un sliktajiem. Agrāk iznīcināja sliktos. Varēja izpildīt nāves sodu zagļa sievai un bērniem. Skitiem bija tradīcija nogalināt sliktā cilvēka vīrieša dzimuma visus bērnus.

Multikulturālisms ir transetniska identitāte un arī transetniskās identitātes ideoloģija. Līdz multikulturālisma izpratnei ir „jāizaug” tāpat kā līdz pilsoniskās sabiedrības izpratnei. Tas ir intelektuāls process, kura laikā tiek sasniegts noteikts mentāls rezultāts.

Savā laikā multikulturālisms ieguva jaunu spēku pēc tam, kad elite saprata kultūras identitātes saglabāšanas svētīgumu. Labāk ir saglabāt kultūras identitāti nekā visus asimilēt „pārkausēšanas katlā”. Pēc tam Rietumos elite saprata etniskās daudzveidības un kultūru plurālisma ekonomisko labumu – veicina konkurenci, inovācijas, kreativitāti. Multikulturāla vide ir lieliska augsne minētajām parādībām, un multikulturāla vide tādējādi ir liela bagātība.

XXI gadsimta sākumā Rietumeiropā izgāzās nevis multikulturālisma koncepcija, bet gan atsevišķu valstu etnopolitika. Rietumeiropas postmodernistiskā elite nemīl stingras etniskās un reliģiskās identitātes saglabāšanos savas valsts iedzīvotāju slānī, kas tiek saukts lakoniski – migranti. Rietumeiropas postmodernistiskās elites smadzenes ir aptumšojušas politikorekti lietotās Apgaismības un postmodernisma abstrakcijas – demokrātija, cilvēka tiesības, brīvais tirgus, liberālā demokrātija. Izgāšanās atgādina par „balto” cilvēku pasionaritātes izsīkšanu un norietu. „Baltie” cilvēki vairs nav spējīgi konstruktīvi iekārtot savu dzīvi, un viņi paši sevi ir iedzinuši strupceļā – Rietumu sociokulturālajā pašnāvībā. Multikulturālisms pie tā nav vainīgs. Uz multikulturālismu jau tagad var attiecināt V.I. Ļeņina aforismu: jebkuras darbības morālo vērtību nosaka ieguldījums vēsturē.

Multikulturālisms ir sabiedriskās apziņas jauna stadija, kas izpaužas visās sabiedriskās apziņas formās: filosofijā, zinātnē, morālē, reliģijā, mākslā, tiesiskajā apziņā, politiskajā apziņā. Multikulturālisms kā sabiedriskās apziņas jauna stadija organiski sasauca ar sava laikmeta citām jaunām izpausmēm. Piemēram, globalizāciju kā sabiedriskās apziņas jaunu stadiju.

Sabiedriskās apziņas stadija vienmēr ir vienota ar vēsturisko procesu – sabiedrības esamības realitāti. Tas attiecas arī uz tādām agrākajām sabiedriskās apziņas stadijām kā internacionālisms un sociālistiskais internacionālisms. Internacionālisms ir starptautiska strādnieku šķiras solidaritāte, atzīstot katra līdztiesību un patstāvību. Internacionālisms izpaužas politikā, ideoloģijā, psiholoģijā. Sociālistiskais internacionālisms ir jauna tipa draudzības, līdztiesības, sadarbības apliecinājums starp tautām un nācijām. Sociālistiskais internacionālisms balstās uz patriotismu un ir naidīgs pret nacionālismu un kosmopolītismu. Sociālistiskajā internacionālismā liela loma ir audzināšanas darbam.

Noteikti ir jāņem vērā, ka sabiedriskā apziņa ir vēsturiskā procesa garīgā sfēra sociumā. Sabiedriskajai apziņai ir tiko minētās formas, kā arī funkcionēšanas/realizācijas līmeņi:

teorētiskais, psiholoģiskais, ideoloģiskais, ikdienišķi praktiskais.

Multikulturālisma objektīva izpratne ir iespējama tikai tādā gadījumā, kad tiek ņemtas vērā cilvēciskās esamības visas sfēras – viss konteksts. Tāpat ir nepieciešams zināt, kādā ceļā sabiedriskajā apziņā ir radusies jaunā stadija. Savukārt jaunās stadijas izpratne, novērtējums un praktiskais pielietojums nav iespējams bez zināmas sagatavotības un kompetences. Nepieciešams ir tas, ko saucu par „Jaunas kompetences ABC”. Tātad – jaunas kompetences ābeci. Multikulturālisma pamatā ir kultūras jēdziens un attieksme pret kultūru, tāpēc jaunās kompetences ABC centrā ir kultūra.

Atliek piebilst, ka multikulturālismu nevar imitēt. Ar multikulturalismu nevar koķētēt un manipulēt. Multikulturālisms ir īsta un patiesa tendence, ar kuru nevar mānīties un liekuļot tāpat kā nevar mānīties un liekuļot ar jebkuru īstu un patiesu fenomenu.

Tie, kuri neizprot multikulturālisma būtību un vēsturisko ģenēzi cilvēces morāli intelektuālajā attīstībā, priecājās par tā norietu visā pasaulē. 2010.-2011.gada notikumi Lielbritānijā, Francijā, Austrālijā, Norvēģijā, Dānijā patiešām var liecināt par radikālām izmaiņām attiecībā pret tā tipa multikulturālisma politiku, ko realizēja Rietumu valstis, faktiski ideoloģiski sludinot vienu, domājot otru, praktiski darot trešo un likumos rakstot ceturto, kas nevarēja neizraisīt to cilvēku neuzticību, kuriem tamlīdzīga šizofrēniska un amorāla politika bija adresēta. Tomēr viena daļa atklāti priecājās, ka „multikulturālisma viltīgā un melīgā maska” ir norauta un šo ideju vairs nevarēs propagandēt mūsdienu pasaulē. Tika melīgi iestāstīts, ka multikulturālisms esot maskēts veids, kā likvidēt kultūru, kuras vietā ir jāveidojās kaut kam citam.

Šodien ir arī tādi cilvēki, kuri izsakās par multikulturālisma perspektīvām tikai stingra ideoloģiskā diktāta apstākļos, kas bija raksturīgs totalitārisma PSRS. Daži atcerās O.Špenglera atziņu par visu augsto kultūru „necaur laidību” – nevēlēšanos uzsūkt citu kultūru materiālu. Tāpat tiek rakstīts, ka Austrumu „jaunie barbari” nav spējīgi piedāvāt dzīvotspējīgus sociālos ideālus un viņu tradicionālisms pakāpeniski izšķīst, jo viņu sociālo ilgu objekts ir tas pats mums labi pazīstamais Rietumu hēdonisms un patērēšanas kults, kas tikai formāli ir pakļauts islama ideokrātijai. Praktiski „jaunie barbari” tiecās pēc Rietumu „labumiem”, un viņi piedalās vispasaules „tenderā” par tiesībām iegūt bojāejošo Rietumu civilizāciju. Globalizācijas totālais karnevāls un tā efektīvās iluminācijas piesaista cilvēku uzmanību. Šajā „tenderā” uzvarēs (proti, izdzīvos kā kultūra/civilizācija) tikai tie, kuriem vēl ir spēcīgs tradicionālisms un kuri bez kompromisa savu tradicionālismu spēs aizstāvēt. Šodienas „jaunie barbari” Rietumeiropā ir bezkompromisa masa. Bet multikulturālisms nav iespējams bez kompromisa. Diemžēl tiek aizmirsts vai neizprasts, ka kompromiss ir nepieciešams ne tikai no „jauno barbaru” puses.

2012.gada 23.augustā